

חורף 2022

Recycle Editing

יעל פרלוב

לאורך שנות עבודתי, עריכה של חומרי ארכיון בקולנוע ידעה תקופות של אהבה-שנאה. בשנות השמונים הייתי עוזרת עריכה בסרט שואה (1985) של קלוד לנצמן. חייתי בפריז ובמשך כמה שנים התמסרתי לתהליך של עריכת הסרט. בתחילה, כשהוצג לי חדר העריכה שבו אבלה שעות ארוכות, נוכחתי לדעת שאין חומרי ארכיון. כל הקופסאות של חומר הגלם הכילו רק תצלומים מההווה (של סוף שנות השבעים).

שואה בלי ארכיונים? שאלתי את לנצמן מיד. לתדהמתי הוא אישר זאת: אין ולא יהיו חומרי ארכיון בסרט. אף לא שוט אחד! הדמיון יפעל אצל הצופים, הוא הסביר לי, ואת הזוועות של המלחמה נחווה דרך חומרים מההווה - בלי "קישוטים", בלי אילוסטרציות. רק ההווה, רק מפגש עם הניצולים עצמם. כישראלית, בשנות העשרים המוקדמות של חיי, התוודעתי לסיפורם של ניצולים בעיקר דרך תמונות סטילס וארכיונים של המלחמה. כשצפיתי בראיונות עם הניצולים בחדר העריכה של הסרט שואה, נוכחתי עד כמה המבע העכשווי עז יותר: לגלות פנים חדשות ושפות זרות, יהודים, ניצולים מכל קצוות תבל שתחת ידו האמונה והבוטחת של מראיין דגול מדברים בגלוי וחושפים לאט לאט, טפח אחר טפח, את הזוועות שעברו. כמה אירוני הדבר שהיום הסרט שואה מהווה מקור ארכיוני חשוב בפני עצמו. חלפו יותר מארבעים שנה וההווה של אותו זמן הפך לעבר.

במשך שנים לאחר שעבדתי על שואה הפנמתי

את ההימנעות הזאת – דחייה כמעט – משימוש בחומרי ארכיון כאילוטרציה פשטנית, ובסרטים שערכתי אחר כך נמנעתי יותר ויותר משימוש בהם. הייתי בטוחה שככל שאמעיט בכך – הסרט ירוויח.

חלפו שנים. אבי, הבמאי דוד פרלוב, נפטר ולקחתי על עצמי לשמר את יצירתו. שקעתי בטכנולוגיות שונות של שימור שהיו מצויות בתחילת שנות האלפיים – ממכשיר טלסינה מסורבל לפני למעלה מעשר שנים ועד לטכנולוגיה משוכללת של סריקות נגטיבים באיכויות גבוהות (k4). הייתי עדה במו עיניי למהפכה הטכנולוגית שקרתה. השתתפתי בסימפוזיונים בנושא ובפסטיבלים רבים, ולקחתי חלק בתהליכי השחזור שהלכו והשתכללו. סיירתי בארכיונים רבים באירופה וגיליתי המצאות חדשות לשימור הסלילים של הנגטיבים.

התוודעתי לאט לאט לאנשים חדורי התלהבות לשחזר את העבר – אלה היו מנהלי ארכיונים וסינמטקים ששמו להם למטרה משותפת להנגיש את העבר ולהביאו לתודעה מחודשת. "Save the past for the future" – את המשפט הזה שמעתי פעמים רבות, וכך, בהדרגה, נוספו עוד ועוד הקרנות של יצירות מופת של הקולנוע באיכויות מרהיבות: סרטים עלילתיים משנות החמישים והשישים נראו כאילו זה עתה יצאו להקרנות מסחריות ראשונות – באיכות טובה לאין ערוך ממה שזכרתי אותם כשהייתי נערה שצופה בכל סרט ישן ושרוט בסינמטקים בתל אביב וירושלים. עליי לציין את עבודתה המסורה של מנהלת סינמטק ירושלים לשעבר, ד"ר נעה רגב, שבנחישות התחילה לשחזר ולשמר את הקולנוע הישראלי בסריקות של k4 ותרומתה חשובה מאין כמוה.

עם ההתפתחות של הטכנולוגיות החדשות הגיעה גם המהפכה בעריכה. העריכה, שנמנעה עד לפני כמה שנים משימוש בשוטים שרוטים ומשומשים, שנראה שאין בהם צורך נהפכה, לכלי חשוב, מוביל והכרחי ליצירת סרטים דוקומנטריים שמבוססים על

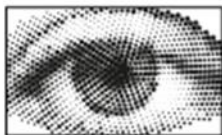

ארכיונים בלבד. אני אכנה אותה " Recycle "

"Editing". היום הסרטים שאני עורכת וגם מפיקה משתמשים בחומרים שאנחנו נוהגים לכנות: "נדירים". השוטים השרוטים והמצהיבים הם השוטים שבונים היום את הסרטים שלנו ומקנים להם ערך נוסף, מעודכן, משנה מציאות ומשאיר טעם של עוד. העבר הוא הגיבור החדש. הוא מעניק חופש לחקור את הפרספקטיבה המחודשת של הזמן. הראש (Rushes), חומרי הגלם של היום, הם חומרי הארכיון – הם אלה שבונים ויוצרים את הקולנוע המעניין, או הייתי אומרת הקולנוע "הממוחזר".

בעריכת הסרט בן-גוריון, אפילוג, שכולו מבוסס רק על חומרי ארכיון (2016 בימיו יריב מוזר) האתגר התגלה לפניי בשיא עוצמתו – משש שעות של ראיון בלעדי מצאתי את עצמי חוקרת ובודקת כל מילה שאמר דוד בן-גוריון, שתכונן אותי בעריכה לאירוע נוסף מהעבר. נמצאו סלילי ראשס אילמים בנוסף לראיון המדובר. אחרי שעות הצלחתי לסנכרן את התמונה עם הקלטות רדיו ישנות ברבע אינץ'. חומרי הארכיון בצבע התערבבו עם אלה שצולמו בשחור לבן, והשילוב של חומרי העבר אלה באלה יצר סרט שהוא כולו פסיפס מרהיב מחומר ממוחזר המקיים לתחייה עבר שנעלם מזיכרונו. ויותר מזה, בעריכת הסרט שולבו שוטים של אבי מהסרט העלילתי שיצר על בן-גוריון (1969, 42:6), שדרכו ובזכותו נמצאו גם הסלילים לראיון המדובר. אותו ראיון הופק על ידי מלוויל מארק הבריטי, והוא ששימש כתחקיר לתסריט של הסרט העלילתי בבימויו של אבי. כך מצאתי את עצמי מערבבת שוטים של פרלוב מהפיצ'ר שיצר עם הראיון האבוד. קשה לתאר במילים את ההתרגשות שאחזה בי בזמן העריכה.

עריכה "ממוחזרת" חייבת להתבסס על תחקיר מעמיק ושיתוף פעולה הדדי ופורה עם אנשי הארכיונים – עקשנות שדרושה, לצד מזל, לאנשי קולנוע באשר הם. הדיאלוג עם מנהלי הארכיונים הוא הכרחי, ואת הכיוון שאותו העריכה מחפשת יש להעביר שוב ושוב לאנשים המסורים האלה, שהחומרים שוכבים אצלם שנים, כאבן שאין לה הופכין, מקוטלגים על המדפים, מחפשים את הרגע הנכון ואת היד הבוטחת הנכונה שתשלוף אותם ותשתמש בהם מחדש, שתמחזר אותם.

גם בימים אלה, משסיימתי לערוך ולהפיק את

הסרט הפרטיזן עם מצלמת הלויקה (הפקה של "כאן תאגיד השידור", 2022) יחד עם חברתי הבמאית רות ולק, נוכחתי שהאתגר היה דומה ואפילו שודרג. הפעם, הסרט מבוסס על צילומי סטילס נדירים שצילם פרטיזן יהודי בשם מונדק לוקביצקי בזמן מלחמת העולם השנייה. סרקנו נגטיבים של תמונות סטילס באיכות מרבית ועליהם ביססנו את רוב הסרט. האתגר היה תובעני. הצלחנו, בשילוב עדין של דיזולבים איטיים מהעבר וההווה שצולם גם הוא בידם האמונה של רות ולק ומעיין בלך, ליצור מחדש דימוי שבו העבר נמהל בהווה, ובעזרת העריכה הקו ביניהם מיטשטש. אני מאמינה שככל שנעמיק עוד ועוד בטכנולוגיה חדשה של שימור העבר של הקולנוע, כך נתקרר, נכיר ונבין את העבר שלנו טוב יותר, ואולי אף נצליח לבנות עתיד חדש, עשיר בידע לדורות הבאים.

*המאמר נכתב בעזרתה ובעריכתה של נועה דולברג